

Predmet IT-98-32-A, Tužilac protiv Mitra Vasiljevića

Transkripcija i redaktura transkripta: Fond za humanitarno pravo, 15.decembar 2005.

Petak, 20. jul 2001.

Pretpretresna konferencija

Otvorena sednica

Optuženi je pristupio Sudu

Početak u 14.30 h

Molim, ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA HANT: Molim vas, najavite Predmet.

sekretar: Da, časni Sude. Ovo je *Predmet IT-98-32-PT, Tužilac protiv Mitra Vasiljevića*

SUDIJA HANT: Molim da se Sudu predstavi Tužilaštvo. Gospodine Grum.

TUŽILAC GRUM: Časni Sude, Tužilaštvo zastupamo ja, Dermot Grum (Dermot Groome), Frederik Osogo (Frederic Ossogo) i Sabin Bauer (Sabine Bauer).

prevodioci: Molim vas mikrofon.

SUDIJA HANT: Molim vas ponovite, nisu čuli.

TUŽILAC GRUM: U ime Tužilaštva, Dermot Grum, Frederik Osogo i Sabina Bauer.

SUDIJA HANT: U ime Odbrane, gospodine Domazet?

ADVOKAT DOMAZAT: Da, časni Sude. Moje ime je Vladimir Domazet, zastupam gospodina Vasiljevića i moj pravni pomoćnik u ovom timu, gospodin Boško Ristić.

SUDIJA HANT: Zahvaljujem se. Gospodine Vasiljeviću, da li možete da pratite postupak na jeziku koji razumete? Morate da pritisnete svoje dugme da biste uključili mikrofon.

OPTUŽENI VASILJEVIĆ: Čujem, časni Sude.

SUDIJA HANT: Hvala. Možete da sednete, gospodine. Ovo je Pretpretresna konferencija koja se održava u skladu sa pravilima. Prvo pitanje kojim treba da se

pozabavimo je pitanje izmena i dopuna optužnice. Dakle, gospodine Grum, to je u osnovu preformulisana optužnica, zar ne? Mada, sada još više zbunjuje. Vi ste u njoj smanjili broj optužbi a, u dva predmeta, suzili vremensko razdoblje na koje se one odnose, zar ne?

TUŽILAC GRUM: U suštini, da, časni Sude.

SUDIJA HANT: Drago mi je što ste prihvatili moj opis optužnice kao dodatno zbunjujuće.

TUŽILAC GRUM: Ne slažem se u potpunosti sa time, časni Sude. Forma optužbe je u skladu sa sadašnjim uputstvima za Tužilaštvo.

SUDIJA HANT: Voleo bih kada bi to ponovo radili po hronološkom redosledu. Mislio sam da se obično optužbe navode na kraju optužnice.

TUŽILAC GRUM: Sada su one hronološki date u optužnici.

SUDIJA HANT: Da, ali vi ste sve optužbe stavili na početak dokumenta, a tek zatim ih obrazložite. Čini mi se da je to pomalo neracionalno, ali ipak je pravno valjano. Međutim, postoje neka pitanja koja me brinu. Najpre, vi ste tražili nalog koji se odnosi na postojeću optužnicu. Želite moje odobrenje da povučete od sedme do desete tačke prvobitne optužnice. Zašto želite da to uradite? Jer ako dobijete odobrenje da izvršite izmenu i dopunu postojeće optužnice, onda ono šta je bilo pre dopune više neće da važi.

TUŽILAC GRUM: Izvinite, časni Sude?

SUDIJA HANT: Ukoliko dobijete odobrenje da izvršite izmenu i dopunu svoje optužnice, onda će izmenjena optužnica zameniti postojeću optužnicu i ona će prestati da važi.

TUŽILAC GRUM: U izmeni i dopuni optužnice, mi samo povlačimo tačke optužbe koje se odnose na događaj u mestu Bikavac, što se tiče ovog optuženog.

SUDIJA HANT: Ali zašto to morate da uradite kada prvobitnu optužnicu zamenjujete novom koja ne sadrži te optužbe.

TUŽILAC GRUM: Časni Sude, možda ja nisam u potpunosti svestan prakse ovog Suda, ali, koliko sam ja razumeo pravila, potrebno je dopuniti i izmeniti optužnicu i povući te tačke protiv gospodina ...

SUDIJA HANT: Ako ste jednostavno želeli da povučete te tačke optužnice kada je u pitanju gospodin Vasiljevića, onda nam nije bila potrebna nova optužnica. Ali mi sada imamo novu optužnicu i ono šta me brine jeste fraza "bez štete". Veoma

američka fraza, ali mislim da znam šta znači. Znači da vi bilo kada ponovo možete da vratite izbačene tačke optužnice.

TUŽILAC GRUM: Časni Sude, jedini slučaj kada bismo mogli da zatražimo da se te tačke optužnice vrate jeste kada bismo, u toku suđenja, na osnovu dokaza saznali da je ceo incident sa bolnicom bio obmana Suda. Ukoliko bi dokazi ukazivali da je reč o obmani, ja bih, verovatno, ponovo podneo zahtev da se te tačke optužnice vrate. Pošto nema dokaza koji bi na tako nešto ukazivali, ne očekujem da ću to da zahtevam ni zbog kog drugog razloga osim razloga koji sam vam upravo objasnio.

SUDIJA HANT: Samo da sačekam da se prevođenje završi. Izvinite, govorite veoma brzo. Mislim da ste zbunili neke od prevodilaca. Smatram da je pogrešno, ako mogu tako da se izrazim, da svima nama nešto visi nad glavom i da vi možete da, kada se nešto pomene, za tren oka, ponovo uvedete neku tačku optužnice. Ukoliko želite da tokom suđenja dopunite optužnicu, onda to možete i da zatražite, ali ne vidim zašto bi to ostalo u dokumentu koji sada postaje irelevantan uz opis "bez štete".

TUŽILAC GRUM: Časni Sude, jedini razlog zašto smo upotrebili tu formulaciju je da se ne bismo našli u nemogućnosti da optuženom, po toj tački, ponovo sudimo. Ukoliko bi se ta tačka odbacila zbog nanete štete, za šta postoji veoma mala mogućnost, mogli bismo da se nađemo u situaciji u kojoj bismo otkrili da je ova cela situacija sa bolnicom obmanjivanje Suda, ali bismo tada bili nemoćni da nešto preduzmemo. Zato zahtevamo da se odbaci i to "bez štete".

SUDIJA HANT: Dopustite da razjasnimo terminologiju. Niko ništa neće da odbaci. Vi, jednostavno, staru optužnicu zamenjujete novom. To što nova optužnica ne sadrži tačku po kojoj je gospodin Vasiljević optužen za spaljivanje one druge kuće, ne znači da je ona odbaćena. Vi ne tražite da se ona odbaci. Vi jednostavno tražite da se cela optužnica zameni novom optužnicom. Tu nema nikakvog prejudiciranja prema optuženom. Ali ukoliko bi se nešto dogodilo tokom suđenja i vi poželite da ovog optuženog optužite za to drugo paljenje kuće, možete da zatražite izmenu i dopunu optužnice kako bi se njegovo ime dodalo toj tački. Tada ćemo da razmotrimo dobre i loše strane vašeg zahteva, i tako dalje. Ja još uvek ne razumem zašto se uopšte moramo baviti izmenama i dopunama prethodne optužnice ako je zamenjujemo novom optužnicom.

TUŽILAC GRUM: Imajući u vidu ono šta je časni Sud upravo rekao, deo podneska u kojem stoji "bez štete" više neće da bude potreban. Sud je objasnio koje korake bi trebalo preduzeti kako bi se postigao taj rezultat. Mi smo želeli da optužnica bude razumljivija, kao i da se isprave neke činjenične greške koje su u njoj postojale, a na koje smo ukazali Sudu prošlog avgusta.

SUDIJA HANT: Hajde onda da to jasno kažemo za transkript suđenja: nastojeći da zamenite prvobitnu optužnicu ovom izmenjenom i dopunjenom optužnicom, vi

ne prihvatate da je tačka optužnice koja optuženog tereti za ovaj drugi incident paljenja kuća odbačena i ja to sa zadovoljstvom potvrđujem. Dakle, ne postoji nikakva šteta za vas. Ali, nije pošteno prema svima, osobito prema Pretresnom veću da nam nešto visi nad glavom ukoliko bi se, tokom suđenja i jedna reč spomenula, odmah bi se pojavile tri nove tačke optužnice. To je ono šta me brine.

TUŽILAC GRUM: Pristajem da izbacim taj izraz iz podneska.

SUDIJA HANT: Mislim da vama uopšte ne treba taj prvi nalog već onaj drugi koji će da se odnosi na ono šta će da kaže gospodin Domazet. Taj nalog će da bude napravljen i sproveden. Gospodine Domazet ... Izvinjavam se, pre nego što predemo na vas, imam još jedno dodatno pitanje u vezi sa novom optužnicom. Pitanje se odnosi na reči "u dogovoru". Mislim da mi moramo da razjasnimo šta tačno time želite da kažete. Rečeno mi je da ste na sastanku sa Višim pravnim referentom (Senior Legal Officer) izjavili da vam je ova formulacija neophodna kako biste pokazali da je gospodin Vasiljević saučesnik. Da li je to tačno?

TUŽILAC GRUM: To je tačno, časni Sude.

SUDIJA HANT: Ta fraza "saučesnik" se, izgleda, u praksu Tribunala uvukla iz građanskog prava. Pojam saučesnik je intelektualno stimulativan, ali i potpuno beskoristan sa praktične tačke gledišta, otprilike onoliko koliko i razlike između krivičnog dela i prekršaja u običajnom, tj. anglosaksonskom pravu. No, ove reči su se uvukle u praksu Tribunala. Žalbeno veće je frazu "saučesnik" opisao kao drugi naziv za zajednički cilj jer, kako sam ja razumeo, neka me neko od prisutnih kontinentalnih advokata slobodno ispravi, u građanskom tj. kontinentalnom pravu postoji razlika između nekoga ko je saučesnik zato što pomaže i podstiče i nekoga ko je saučesnik zato što sa glavnim počiniocem ima zajednički cilj. Drugim rečima, radi se zajedničkom cilju. Ukoliko želite to znači upravo to, onda vas molim da to jasno kažete. Mene ne brinu konkretne reči u optužnici, ali me brine da svi razumenju o čemu se radi. Ne morate stalno iznova da ustajete i sedate. Dakle, da li vi nastojite da rečima "u dogovoru/zajedno" pokažete da je gospodin Vasiljević imao isti cilj kao i osoba koja je ubila te ljude u kući?

TUŽILAC GRUM: Časni Sude, ovo nije predmet zasnovan na zajedničkom cilju, u suprotnom ne bismo podneli molbu da se povuče Bikavac. Mi korišćenjem ove reči samo želimo da kažemo da gospodin Vasiljević nije sam počinio te zločine. Nije sam počinio one zločine na reci, niti one u Pionirskoj ulici. Daću vam vrlo jasan primer. Gospodin Vasiljević se, dokaze o tome ćemo izvesti na suđenju, u optužnici tereti da je uperio baterijsku lampu u neke od žrtava dok je gospodin Milan Lukić na njih pucao. Mi želimo da pokažemo da je ta osoba stradala zbog zajedničkog delovanja te dve osobe, zbog njihovog dogovorenog delovanja. To je sve na šta smo ovim mislili. Mi nećemo da uvodimo nove argumente za odgovornost po teoriji zajedničkog cilja.

SUDIJA HANT: Nisam siguran da dobro razumemo jedan drugoga niti reči koje koristimo. Možda je u pitanju samo predlog iz američkog pravosuđa koje ja ne razumem najbolje. Ali, u slučaju kada neko puca, uzmimo incident na Drini, pretpostavimo da određen broj ljudi ima oružje i da oni pucaju i ubiju ovih petoro ljudi. Niko ne zna ko od njih je ispalio onaj metak koji je ubio određenu osobu. Zakon nije toliko besmislen da kaže da niko nije kriv ukoliko ne možete da utvrdite ko je počinilac. Ono šta vi tvrdite je da su oni u tom slučaju zajedno delovali i imali zajednički cilj da ubiju tu osobu. Nije važno ko od njih dvojice je to stvarno učinio i oni su osuđeni na osnovu toga što su obojica podjednako krivi. Da li ste na to mislili?

TUŽILAC GRUM: Časni Sude, oklevam da koristim termin "zajednički cilj" zato što bi se time uveli brojni pojmovi koji nisu relevantni za ovaj predmet.

SUDIJA HANT: Ne, to uopšte nije tako, ukoliko ne želite da se oslonite na prošireni zajednički cilj. U tom slučaju to morate da dokažete na pravi način. Ali, ukoliko jednostavno želite da kažete "Mi ne znamo ko je od njih dvojice zaista ubio tu osobu" ili "Obojica su delovala sa istim ciljem da ubiju te ljude", onda se oslanjate na osnovni zajednički cilj. To je veoma jednostavna ideja.

TUŽILAC GRUM: Po definiciji zajedničkog cilja, mi ćemo da nastavimo sa tom teorijom.

SUDIJA HANT: Dakle, reči "u dogovoru/zajedno" znače da su obojica podjednako krivi, premda jedan od njih možda zapravo nije učinio delo koje je dovelo do smrti ubijene osobe.

TUŽILAC GRUM: To je tačno, časni Sude.

SUDIJA HANT: Dobro, sad se razumemo. U redu. Gospodine Domazet, šta vi imate da kažete povodom izmena i dopuna optužnice?

ADVOKAT DOMAZET: Časni Sude, dopunjenom optužnicom mom klijentu nije stavljen na teret incident na Bikavcu. Kako sam razumeo gospodina Gruma, radi se o priznavanju činjenice, bar za sada, da je gospodin Vasiljević u to vreme bio u Užicu u bolnici. Međutim, po Odbrani, on je bio u bolnici i prilikom incidenta u Pionirskoj ulici, na način na koji smo opisali u našem pretpretresnom podnesku, ali to je stvar koju ćemo dokazivati pred Sudom.

SUDIJA HANT: Ali, gospodine Domazet, vi to niste dobro shvatili, ako smem tako da kažem, nije tačno. Gospodin Grum kaže jedino to da oni u ovoj fazi ne veruju da mogu, van svake razumne sumnje, da dokažu da je vaš branjenik bio upleten u drugi incident paljenja kuće. Dakle, oni ne priznaju ništa osim da, u ovoj fazi, ne mogu to da dokažu van razumne sumnje. Dakle, ne želim da mislite da ste iz ovog izvukli neku osobitu korist, a da vam kasnije Pretresno veće mora reći da to nije tako. Koliko ja vidim, vaš branjenik ni na koj način nije oštećen ovom

izmenom jer se u njoj, zapravo, uklanjaju tačke optužnice koje se odnose na drugi incident paljenja kuće. Osim toga, sužava se vremenski period u kojem su se dogodila dva navodna krivična dela, a isto tako se smanjuju pojedinosti koje se odnose na progone, a koje su navedene u prvoj optužnici protiv vašeg branjenika. Dakle, sada ima manje optužbi koje terete vašeg klijenta nego što ih je bio u prvobitnoj optužnici. Ukoliko vi smatrate da tu postoji neka šteta za vašeg klijenta, rado bih to da čujem.

ADVOKAT DOMAZET: Ne, vaša Visosti. Naravno da ja shvatam da je ovom izmenjenom optužbom smanjena optužba prema Vasiljeviću, ne samo za incident na Bikavcu već, kako ste rekli i za vremenski period. Tako da ja smatram da je ova optužba, u svakom slučaju, povoljnija za mog klijenta, dakle, nije štetna, odnosno štetnija od one prethodne. Možda sam pogrešno razumeno gospodina Gruma jer sam čuo da je govorio o bolničkim knjigama i ukoliko bi se utvrdilo da one nisu u redu i da je zbog tog bilo reči o tome da će se, eventualno, možda vratiti na ovu optužbu, ukoliko bi se tokom postupka tako nešto utvrdilo.

SUDIJA HANT: Ne, nije sasvim tako. Ono šta sam ja rekao gospodinu Grumu je da, ako se tokom suđenja dogodi nešto šta bi pokazalo da oni imaju dokaze koji bi, van razumne sumnje, mogli da dokažu drugi incident paljenja kuće, Tužilaštvo može ponovo da uvede tu tačku optužnice protiv vašeg branjenika, ali će to Pretresno veće, u trenutku kada do toga dođe, morati da razmotri. Pretresno veće će tada možda da odluči da bi tu tačku trebalo uključiti u suđenje drugim optuženima, a ne u ovo suđenje. Ne bih mogao da vam sa sigurnošću kažem ni jedno ni drugo, ali ni jedno Pretresno veće nije ravnodušno ako se odjednom poveća broj pitanja o kojima mora da odlučuje. Uveravam vas da za sve nas koji smo radili kao advokati, mogućnost suočavanja sa novom optužbom usred suđenja je, sama po sebi, nepravedna. Ali, ukoliko je u pitanju neka sasvim minorna stvar koja je morala da bude izmenjena ili dopunjena, onda je to sasvim drugačija situacija. Malo je verovatno da će vaš branjenik, usred ovog suđenja, biti suočen sa takvom dodatnom optužbom. Ali to nije suština. Ukoliko vi želite da ova optužba protiv vašeg branjenika bude zadržana, onda ću da čujem šta o tome gospodin Grum želi da kaže. Ali, u ovom trenutku, vaš branjenik nije u nepovoljnijem položaju i Pretresno veće neće da dozvoli da on bude u nepovoljnom položaju i tokom suđenja. Dakle, da se ne dogodi da se on stavi u nepovoljan položaj zato što, odjednom, mora da se suoči sa nekom novom tačkom optužnice, ukoliko to ne bude nešto što može da se obavi u okviru jednog pravičnog suđenja.

ADVOKAT DOMAZET: Vaša Visosti, jasno sam vas razumeo i opet ponavljam da ovom izmenjenom optužbom nije oštećen moj branjenik, optuženi Vasiljević, te ja nemam ništa protiv ove zamene optužbe, ako je to vaše pitanje?

SUDIJA HANT: Zahvaljujem se. Pre nego što to izgubimo iz vida, vi ste želeli da izmenite jednu reč iz tačke 17, gospodine Grum. Želite reč "kršenje" da zamenite rečju "nasilje", je li to tačno?

TUŽILAC GRUM: Tačno je, časni Sude.

SUDIJA HANT: Najbolji način da se to reši je da neko u Sekretarijatu (Registrar) to izvrši i unese izmenu crvenom bojom, a ja ću to da odobrim. Zatim se sve strane mogu o tome obavestiti pisanim putem. U redu, odobravam Tužilaštvu da podnese dopunjenu optužnicu, onu koja je priložena uz molbu od 12. jula. Takođe dopuštam Tužilaštvu da u tački 17 zameni reč "kršenje" rečju "nasilje". To, naravno, nije tačka optužnice koja tereti gospodina Vasiljevića. Mislim da, u skladu sa Pravilom 82(B), moramo da damo nalog da se po toj optužnici gospodinu Vasiljeviću sudi odvojeno. Ima li problema sa tim, gospodine Grum?

TUŽILAC GRUM: Ne, časni Sude, nema.

SUDIJA HANT: U redu. A sada, svedočenje video-linkom. Da li je svedok čije svedočenje želite da bude putem video-linka, jedan od onih svedoka za čije svedočenje zahtevate zaštitne mere?

TUŽILAC GRUM: Da, časni Sude.

SUDIJA HANT: Gospodine Domazet, imate li prigovor na nalog da se ovom svedoku omogući svedočenje putem video-linka?

ADVOKAT DOMAZET: Vaša Visosti, ja bih ovog svedoka radije video ovde ali, ako su razlozi zbog kojih je nemoguće da svedok dođe u Hag (Hague) opravdani, moram da se saglasim sa tim da se taj dokaz izvede na ovaj način, dakle, video-linkom.

SUDIJA HANT: Svedok je osoba ženskog, a ne muškog pola, ali to nije važno. Razlozi navedeni u nalogu su, prema mom mišljenju, dovoljni, osim ako vi ne biste želeli da nešto kažete o tom pitanju. Dodao bih da sam do sada video puno svedočenja putem video-linka i ovde i u mojoj zemlji i u tome ne vidim nikakvu štetu. To se obično odlično sprovede. Ponekad, kada se svedočenje prenosi iz nekog veoma udaljenog mesta, javlja se problem vremenske razlike, ali to je sasvim dobar način da svedok vidi i oceni njegova uverljivost. Naravno, ovaj metod ima i svojih loših strana. On je skup, a svi dokumenti koje treba pokazati svedoku najpre moraju da budu odneti na lice mesta kako bi se lakše pokazali svedoku. U redu, ja ću da dam taj nalog. On će da bude u pisanoj formi i, zbog imena svedokinje, naravno, poverljiv. Sledeće pitanje, dodatni lekarski pregled. Imate li prigovor na to, gospodine Domazet?

ADVOKAT DOMAZET: Ne, vaša Visosti. Nemam prigovora na to.

TUŽILAC GRUM: Časni Sude, mogu li ja nešto o tome da kažem?

SUDIJA HANT: Da, naravno.

TUŽILAC GRUM: Izgleda da će lekar biti u Tribunalu 15. avgusta jer tada ima neke druge obaveze u Sudu. Predložio bih da on lično razgovara sa osobom u pritvorskoj jedinici (Detention Unit) koja će da obavi snimanje rendgenom ili ispitivanje i da se to tako uredi.

SUDIJA HANT: Nadam se da će ovoga puta da kaže pod kojim uglom želi rendgenski snimak. Uredu, onda. Izdajem nalog da se obavi rendgensko ispitivanje donjeg dela leve i desne noge optuženog. Načinjene rendgenske snimke treba predati Kancelariji Tužilaštva (Office of the Prosecutor) kako bi ih njihov stručnjak uporedio. Kancelarija Tužilaštva će da stavi snimke na raspolaganje Odbrani, na njihov zahtev, kako bi ih veštak Odbrane proučio. Nalažem Sekretarijatu da obavesti Tužilaštvo kada bude imenovan veštak i da uputi veštake da ne treba praviti nove rendgenske snimke dok ne dobiju obaveštenje od Tužilaštva ili nekog iz Kancelarije Tužilaštva o tome na koji način bi trebalo da se načine rendgenski snimci. Nakon obavljenog pregleda ... Izvinjavam se. Gospodine Grum, nije mi jasno zbog čega vam je potreban četvrti nalog kada imate prvi. Čini se da su oni kontradiktorni. Vidite, u prvom nalogu vi tražite da se rendgenski snimci dostave Tužilaštvu, a ne da ih Sekretarijat pošalje lekaru.

TUŽILAC GRUM: Da, časni Sude. Predlažem da se četvrti paragraf izbaci.

SUDIJA HANT: Uredu. Sledeće pitanje na redu je Pravilo 92bis. Ono šta vi želite je da jednostavno priložite te navedene stranice iz svedočenja svedoka u *Predmetu Krnojelac* i bilo koje druge stranice koje navede Odbrana i zatim da ih priložite uz glavne dokaze. Odbrana će da ima pravo da ispita svedoka o svim materijalima uključujući i ovaj pisani materijal.

TUŽILAC GRUM: To je tačno, časni Sude.

SUDIJA HANT: Gospodine Domazet, imate li primedbe na to?

ADVOKAT DOMAZET: Vaša Visosti, da li se tu radi o svedoku Amoru Mašoviću?

SUDIJA HANT: Da. Čovek iz Biroa za nestale osobe.

ADVOKAT DOMAZET: Da, saglasni smo sa ovim načinom.

SUDIJA HANT: Da li ćete moći da navedete stranice iz transkripta koje vi želite da budu priložene u vreme kada se te stranice budu prilagale? Ne morate to da kažete sada, ali da li ćete moći o tome da obavestite Tužilaštvo tako da ne bude problema sa tim?

ADVOKAT DOMAZET: Da, naravno, vaša Visosti. Mogu direktno da obavestim Tužilaštvo jer sam ja ove transkripte dobio pre nekoliko dana, tako da mi treba vremena da ih proučim i da o tome obavestim.

SUDIJA HANT: Osim što svedok ima alarmantnu sklonost ka izražavanju svojih pravnih mišljenja, njegovo svedočenje je, koliko se ja sećam *Predmeta Krnojelac*, bilo prilično jasno. Mislim da taj nalog treba da bude podložen odlukama Pretresnog veća koje se tiču njegove prihvatljivosti na Sudu, u slučaju da se pojave problemi na suđenju. Podložno bilo kojoj odluci Pretresnog veća o relevantnosti, Tužilaštvu se odobrava da priloži strane od 4209 do 4216, zatim 4220., 4222. stranu i od 4227. strane do 4228. strane svedočenja gospodina Amora Mašovića datom na suđenju *Tužilac protiv Milorada Krnojelca*, između 20. i 22. marta ove godine. Takođe, Odbrana od Tužilaštva može da traži da priloži dodatne stranice, o čemu će prethodno da obavesti Tužilaštvo, opet podložno bilo kojoj odluci Pretresnog veća o relevantnosti. Sledeće pitanje, zaštitne mere. Koliko sam razumeo, gospodine Domazet, vi se tome protivite.

ADVOKAT DOMAZET: Jesam, vaša Visosti. Čini mi se da ove zaštitne mere koje se odnose gotovo na sve svedoke, ako sam dobro razumeo, sve svedoke Tužilaštva osim jednog ... Smatram, sa jedne strane, nepotrebnim, a sa druge strane smatram da je time, na neki način, otežana odbrana optuženog Vasiljevića. Ukoliko bi Sud prihvatio zaštitne mere, ovako kako su predložene, bojim se da će i pored tih zaštitnih mera, ukoliko zaista postoji opasnost da svedoci budu prepoznati od strane lokalnog stanovništva u Višegradu, to zaista i biti. I sada u Višegradu većina stanovništva zna lica koja su preživela ove incidente i iz samog svedočenja koje će biti dostupno svima, bez lika i imena svedoka, biće prepoznato o kome se radi. Bojim se da to ne bude stavljeno na teret Odbrani, da je na neki način omogućila da se o tome sazna. Iako sam, u principu, protiv zatvorenih sednica, mislim da bi u tom slučaju, ukoliko smatrate da zaista postoji opasnost za te ljude, svedočenje na zatvorenoj sednici bilo bolje. Ukoliko se Sud odluči za ove mere, ovako kako su preložene, voleo bih da se u tom slučaju izuzmu bar oni svedoci kojima zaista, objektivno ne pretili opasnost i koji žive daleko od Višegrada i koji nemaju nameru da u njemu žive. Koliko sam video iz predmeta i takvih svedoka ima. Ali, naravno, ostavljamo Sudu da odluči o tome da li će, koje mere i prema kojim svedocima primeniti. Još bih samo dodao da se dosta važnih svedoka koji ovde traže zaštitu pojavljivalo na televiziji u Bosni i Hercegovini ili u novinama pod punim imenom, davalo intervjue, tako da su i iz tih razloga neki od svedoka veoma poznati, svima.

SUDIJA HANT: Ali da li možete da nam kažete na koji način to ometa Odbranu? Da li se, jednostavno, radi o tome da se plašite da vas ne optuže, ako svedoci budu prepoznati? Da li je to jedino šta vi želite da kažete u vezi sa tim?

ADVOKAT DOMAZET: Da. Između ostalog i meni ili mom timu Odbrane i porodici Vasiljevića, jer se upravo pojavio problem sa jednim od svedoka koji tvrdi da je bio pozivan telefonom od strane supruge Vasiljevića, iako, i sada, živi

na dalekom i potpuno nepoznatom mestu za nas. Vasiljevićeva supruga to absolutno negira i nismo u situaciji, naravno, da utvrdimo ni jedno ni drugo kao tačno, pa se sa jedne strane bojim da može da bude i tih problema, a sa druge strane, obzirom da će Odbrana po izvođenju dokaza Tužilaštva predložiti svoje dokaze i svedoke kojima će eventualno pobijati navode ovih svedoka, bojim se da će u tom slučaju biti otežano proveravanje tih navoda svedoka, ukoliko su na ovaj način zaštićeni.

SUDIJA HANT: Kada bi oni bili saslušani na zatvorenoj sudskoj sednici, imali bi još veće poteškoće, zar ne? Ja ne razumem vašu poslednju tvrdnju. Ako tvrdite da bi trebalo da svedoče na otvorenoj sudnici, to je jedna stvar, ali ako kažete da ne treba da bude zaštitnih mera i da bi trebalo da svedoče na zatvorenoj sudnici, onda ne znam kako proveravanje tvrdnji može da bude efikasno. Onda bi bili u još gorem položaju, ako bi oni svedočili na zatvorenoj sudnici. Da li sam vas pogrešno razumeo?

ADVOKAT DOMAZET: Ne, niste, vaša Visosti. Dobro ste me shvatili. I ja vidim taj problem. Postoji i taj problem kod zatvorenih sednica, zbog toga ja jesam za otvorene sednice, odnosno bez zaštitnih mera. Nisam u principu za zatvorene sednice, ja sam to napomenuo, da bih u ovom slučaju možda više voleo, ali zaista lično nisam za zatvaranje sednica. Iako je u podnesku tužioca navedeno dosta argumenata i opšte prirode, naročito onih koje se tiču situaciji u celoj Bosni i Hercegovini pa i, recimo, u Banja Luci koja je, doduše, dosta udaljena od Višegrada, smatram da ako bi se ti argumenti prihvatili, za sva suđenja ovde u Hagu, za sve optužbe, morale da budu primenjene ovakve mere zaštite jer se odnose na celu Bosnu i Hercegovinu. Što se tiče samog Višegrada u koji se, u zadnje vreme, vratilo dosta bosanskih Muslimana, nisam bio u situaciji da čujem ni za jedan incident posle toga koji bi opravdavao sumnje da bi bilo ko od svedoka imao neprijatnosti zbog svog svedočenja. Naravno, ovde ne mogu da isključim onu mogućnost Lukić Milana i Sredoja koji su na slobodi, ali za koje lično mislim da se ne nalaze ni u Višegradu, ni u okolini, niti će se tamo nalaziti da bi na ovaj način ometali. Ali, to je nešto van moje moći, da mogu da procenim.

SUDIJA HANT: Ako kažete da su veoma daleko, mislim da bi Tužilaštvo bilo zainteresovano da sazna tačno gde se nalaze, kako bi im bila uručena optužnica. Ako znate gde se nalaze možda bi to trebalo i da kažete Tužilaštvu. Prema materijalu koji mi pred sobom sada imamo, činjenica je da oni dolaze i odlaze iz tog mesta, oni stvarno izazivaju probleme i svi ti svedoci, bez obzira da li tamo žive ili ne, imaju rodbinu koja tamo živi i oni bi, očigledno, bili izloženi određenom riziku ako bi se za njih ili njihove rođake saznalo da svedoče protiv vašeg branjenika. Nema nikakvih navoda protiv vašeg branjenika lično. Pitanje koje se odnosi na pretnju njegove žene je poreknuto i, što se mene tiče, da sam na vašem mestu ja to uopšte ne bih uzimao u obzir. Ali, što se tiče ostalog materijala, postoji jasno opravdanje za strah ovih svedoka da bi moglo da dođe do neke vrste odmazde nad njim, ukoliko bi se saznalo da su oni svedočili. Iako se u podnesku obećava da će da bude priložen primerak izveštaja Komisije za ljudska prava

Ujedinjenih nacija (United Nations Human Rights Commission), on nije priložen, ali sam ga ja pročitao u vezi sa drugim slučajevima i što se tiče situacije u mnogim gradovima, uključujući i ovaj, situacija nije nimalo laka za one koji su se vratili da tamo žive. Da li imate neke primedbe u vezi sa određenim uslovima naloga koji se traži, a koji je se nalazi u prilogu ovog podneska, kao prilog "D"?

ADVOKAT DOMAZET: Ne, vaša Visosti. Nemam prigovora na uslove koji su označeni u tački "D", a razumem vašu bojazan koju ste izrazili u odnosu na ove druge, na drugu dvojicu okrivljenih, mada, iako sam i ja video u ovom materijalu da upravo jedna svedokinja pominje da je viđala ovu dvojicu optuženih, ja zaista nemam informacija. Iako sam se trudio da što više o tome saznam, nemam nikakvih informacija o tome gde su oni, a imam razloga da zaista sumnjam da je iskaz ove svedokinje u tom selu tačan. Ja lično ne verujem da se ova dvojica optuženih uopšte pojavljuju u Višegradu i okolini, ali je to u ovom slučaju od drugog značaja. Shvatam bojazan za svedoke u tom delu i tu zaista ne mogu ništa da tvrdim jer te ljude ne poznajem, niti njihove porodice.

SUDIJA HANT: Gospodine Domazet, mislim da ste dali donekle neopreznu izjavu o tome da su dvojica optuženih daleko i da možda nije trebalo da to ozbiljno shvatim. Bez obzira na to, Statut (Statute) Tribunala traži da se proces vodi javno, prema tome i Statut i pravila sasvim jasno kažu da bi morao da se iznese veoma dobar razlog ako se proces ne bi vodio na otvorenoj sednici i ukoliko se traže zaštitne mere koje ne nanose nikakvu štetu optuženom, onda te zaštitne mere moraju da budu odobrene. Predlažem da, u saglasnosti sa prilogom "D" podneska od 11. jula, donesemo nalog.

TUŽILAC GRUM: Časni Sude, mogu li na trenutak da se obratim?

SUDIJA HANT: Da.

TUŽILAC GRUM: U interesu ubrzanja suđenja, mi smo od podnošenja ovog podneska povukli petoro ovih svedoka. Želeo bih da ih naznačim Sudu kako ne bi bili obuhvaćeni ovim nalogom.

SUDIJA HANT: Ali, možda ćete ih spomenuti tokom predmeta? Da li postoji mogućnost da ...

TUŽILAC GRUM: Postoji mogućnost. Onda neka ostanu na spisku.

SUDIJA HANT: Najbolje bi bilo da ih ostavimo na spisku. Spisak svedoka će uskoro da dođe na red ... Tužilaštvo ima bolničku evidenciju. Sećam se da mi je tokom jedne od ovih molbi rečeno da je na toj dokumentaciji, kada je doneta, bio sloj prašine devet godina star. Da li je iko pregledao te dokumente osim veštaka, kako bi se videlo da li je u njima, između ostalog, navedeno vreme kada je ta osoba istog imena kao i optuženi primljena u bolnicu?

TUŽILAC GRUM: Postoji informacija o vremenu, časni Sude.

SUDIJA HANT: O kom periodu se tu radi?

TUŽILAC GRUM: Ne mogu tek tako da setim.

SUDIJA HANT: Mislim da je ovo veoma važno pitanje.

TUŽILAC GRUM: Da, jako važno.

SUDIJA HANT: Dobro, što se tiče pretpretresnih podnesaka ... Gospodine Domazet, postoji li ikakvo ozbiljno neslaganje oko posledica vatre i pucnjave, kao što su, na primer, identitet svedoka ili to da li su oni živi ili mrtvi? Ne tražim nikakva priznanja, samo pitam da li oko toga postoji ikakav spor? Da li nameravate da uvedete dokaze kojima bi osporili da su osobe koje su navedene u optužnici učestvovala u pucnjavi ili požaru i da jesu mrtve?

ADVOKAT DOMAZET: Vaša Visosti, zaista, zasada, Odbrana nema takva saznanja o žrtvama. Dakle, ja nemam saznanje da je bilo koje od onih imena koja se pominju kao poginula, eventualno živ. A da li su sva ta lica nastradala u požaru, to zaista Odbrana ne zna u ovom trenutku, niti ima nekih dokaza o tome.

SUDIJA HANT: Ono šta ja želim da kažem je da su to pitanja koja Tužilaštvo može da reši na manje formalan način. U *Predmetu Krnojelac*, na primer, istražitelj je pripremio specijalnu izjavu u kojoj je naveo informacije do kojih je došao kao i izvore na osnovu kojih je došao do informacija, kao što su porodice ljudi sa kojima bi ove osobe bile u kontaktu ili koje je trebalo da kontaktiraju, ali to nisu učinile i slično. Zatim se poziva istražitelj sa tom novom izjavom. I on se, naravno, može podvrgnuti unakrsnom ispitivanju i bilo kakvom kasnijem zahtevu Odbrane, ukoliko ona nađe bilo kakve dokaze koji bi opovrgli materijal do kojeg je došao istražitelj. Da li biste vi imali bilo kakav prigovor na to da se prihvati taj način dokazivanja u ovom predmetu? To ne predstavlja nikakvo priznanje sa vaše strane, ali nam omogućava da uštedimo na vremenu i da ne pozivamo tako veliki broj svedoka koji verovatno ne bi bili unakrsno ispitivani?

ADVOKAT DOMAZET: Da, vaša Visosti. Ako sam dobro razumeo da biste umesto eventualnog saslušanja većeg broja svedoka o tim okolnostima, izveli kao dokaz jedan takav izveštaj istražitelja na osnovu razgovora koje je obavio. Lično nemam ništa protiv, ukoliko budemo u mogućnosti da se takav dokaz izvede.

SUDIJA HANT: Ako mogu tako da kažem, mislim da je to veoma razuman način da se to uradi jer će nam uštedeti dosta vremena. Gospodine Grum, da li postoji način da se to izvede?

TUŽILAC GRUM: Razmotriću tu mogućnost, časni Sude. Nisam siguran da li će to da bude potrebno. Većina žrtava požara su rođaci osobe koja je preživela požar i ona će moći da lično svedoči da ih od tada nije videla.

SUDIJA HANT: To će svakako uštedeti dosta vremena. Nisam video tu izjavu i ne želim da je vidim, ali ovakve stvari ponekad dosta dugo traju. Ako postoji potreba da pozovete nekog drugog, predlažem da o tome razgovarate sa gospodinom Domazetom i da na taj način dođete do nekakve vrste sporazuma.

TUŽILAC GRUM: Da, časni Sude.

SUDIJA HANT: Zahvaljujem se. Sledeće pitanje, gospodine Grum. Rasprostranjeni napadi na civilno stanovništvo. Za to imate jako veliki broj svedoka. Zašto su svi oni potrebni? Imate svedoke koji će da svedoče o drugim stvarima, a koji mogu da svedoče i o ovome. Imate osamnaest drugih svedoka koje ćete da pozovete samo zbog ovog pitanja. Zašto?

TUŽILAC GRUM: Časni Sude, mislim da je došlo do nesporazuma. Svedočenje svih svedoka koji su pozvani se direktno odnosi na ponašanje Optuženog i na tačke optužnice za koje se on tereti, kao i na to da su ga videli u vreme za koje on tvrdi da je bio u bolnici. Samo tri svedoka će da svedoče o drugim pitanjima, kao što je, na primer, oblast Slapa koja je severno od Višegrada i u kojoj su pronađena mnoga tela žrtava koja su doplutala niz reku.

SUDIJA HANT: Nisam mislio na to, izvinjavam se. Mislio sam na problem progona, na rasprostranjene napade na civilno stanovništvo.

TUŽILAC GRUM: Časni Sude, vi ste upravo rekli da imamo 18 svedoka koji bi upravo o tome trebalo da svedoče.

SUDIJA HANT: Upravo gledam spisak svedoka koji je priložen uz vaš pretpretresni podnesak.

TUŽILAC GRUM: Časni Sude, da li je to nezvaničan primerak?

SUDIJA HANT: Jeste.

TUŽILAC GRUM: Mi smo za 14 smanjili prvobitni broj svedoka.

SUDIJA HANT: To je možda tačno, ali imate 18 svedoka koji će da svedoče samo o progonima. Možda sam ih ja pogrešno sabrao, ali, čini mi se da je to jako veliki broj svedoka. Ja imam ovlašćenje da ograničim broj svedoka koje ćete da pozovete i ja ću to učiniti ukoliko ne vidim da su svi oni neophodni. Znam da je jako teško unapred da se odluči koliko će vam svedoka biti potrebno ali, nakon što sam prošao kroz više ovakvih suđenja, čini mi se da je ovo pitanje koje se nikada zapravo ne osporava. Ponekada se samo osporavaju pojedinosti jer iznose nešto

šta nije bilo u izjavi svedoka datoj istražitelju, ali uglavnom se bavimo pitanjem o kojem ću ja morati da razgovaram sa gospodinom Domazetom, o tome da oni nisu bili jedini i da su Muslimani takođe napadali Srbe. Ja zato ne vidim zašto nam je potrebno toliko mnogo svedoka koji bi nam ispričali svoju životnu priču, koji se ovde dovode uz ogroman novčani trošak i koji osećaju potrebu da nam pričaju o svemu, dok bi se njihovo svedočenje zapravo moglo svesti na usko polje i na samo manji broj incidenata koje su videli. Zašto nam je sve to potrebno?

TUŽILAC GRUM: Časni Sude, na sastanku održanom pre ove Pretretresne konferencije, mi smo izbacili neka od imena sa tog spiska. Ne samo da će ti svedoci utvrditi pozadinu događaja u Višegradu, nego i vezu gospodina Vasiljevića sa tim događajima.

SUDIJA HANT: Da, ja to razumem. Ja sam na početku rekao da razumem zašto je vama potrebno da svi oni svedoče, ali vi imate veliki broj svedoka, neću se pridržavati broja 18, u slučaju da grešim. Imate ogroman broj svedoka koji bi trebalo da svedoče samo o progonu, što govori o tome da se u tom slučaju radi o rasprostranjenim napadima na civilno stanovništvo.

TUŽILAC GRUM: Da li Sud sada govori o svedocima u skladu sa Pravilom 92bis?

SUDIJA HANT: Ne. Govorim o vašem "Revidiranom pretretresnom podnesku, nezvanična verzija" (Revised Pre-Trial Brief, Informal Copy).

TUŽILAC GRUM: Ali u konačnom zbiru svedoka, mi imamo i sedam svedoka koji bi trebalo da svedoče po Pravilu 92bis i za progone i za pozadinu zločina.

SUDIJA HANT: Da li su oni na ovom spisku?

TUŽILAC GRUM: Jesu, časni Sude i za Pravilo 92bis.

SUDIJA HANT: Uredu. Onda njihovo svedočenje neće dugo da traje. Ali šta je sa ostalim svedocima?

TUŽILAC GRUM: Možda bismo mogli da govorimo o konkretnim svedocima, kako bih odgovorio na pitanja Suda.

SUDIJA HANT: U redu, ako počnete od broja 25, nakon gospodina Mašovića.

TUŽILAC GRUM: Gospodin Poljo će da svedoči u vezi sa oblašću oko Slapa i o svojim zapažanjima o tome šta se tamo desilo. Očekujem da će njegovo svedočenje verovatno da traje manje od jednog dana.

SUDIJA HANT: Možda možete da nam kažete šta je Slap. Znam samo njegovo ime. O njemu nema podataka u pretretresnom podnesku. Šta je to?

TUŽILAC GRUM: Nizvodno od Višegrada se nalazi oblast koja se zove Slap, tamo gde Drina veoma oštro skreće na zapad. Tela mnogih žrtava iz Višegrada koja su bačena sa mosta ili u reku su tu pronađena. Kasnije su ta tela tu i sahranjena. Gospodin Poljo i još jedan svedok će da svedoče o tome šta su uradili kada su izvukli tela iz reke, kao i o onome šta su videli na tim telima. Još uvek pokušavamo da identifikujemo ta tela. Znamo da su iz Višegrada. Do sada smo identifikovali neka od njih i ona su veoma bitna za ovaj predmet. Jedno od tih tela nije žrtva u ovom predmetu, ali će da bude veoma važno za neka pitanja koja je pokrenula Odbrana. Što se tiče područja Slapa, pojaviće se dva svedoka. Sledeći svedok je gospodin Amir Šepo. Tužilaštvo predlaže da uvede video-traku koja je prikazana u srpskim vestima, a na kojoj se pojavljuje gospodin Amir Šepo u kamionu koji je pripadao JNA. On će da svedoči da je odmah nakon što je taj krenuo, vozeći njega i druge Muslimane koje je prikupila JNA, kamion prešao stari most u Višegradu. Ispred njih je bio još jedan kamion JNA i Milan Lukić i neki od njegovih ljudi su izašli iz njega i odveli neke od ljudi iz drugog kamiona. On neće identifikovati optuženog niti svedočiti da je Optuženi bio prisutan, to ne može da nam kaže, ali nam to ukazuje na povezanost Milana Lukića i JNA sa širim sukobima. Gospodin Ismet Šepo je bio poznati muslimanski vođa i on će moći da govori o opštoj pozadini. Svedočiće o događaju kada je bio u sobi komandnog centra JNA, a generali nisu znali da je prisutan, pa su pričali o etničkom čišćenju, da pokazuju delove na karti i govore da su ti krajevi očišćeni, spominjući sela za koje je svedok znao da su, nekoliko dana pre toga, etnički očišćena.

SUDIJA HANT: Najpre bih vam rekao ovo. Zašto od tog broja ne izaberete pet najboljih svedoka i vidite kako će stvari da se odvijaju? Sredite da ostali svedoci budu dovedeni, ukoliko to bude bilo potrebno. Ne tvrdim da će vam Pretresno veće reći: "Vi ste sada dokazali ono što ste hteli", ali mislim da će vam iz prirode unakrsnog ispitivanja biti jasno da li je njihovo svedočenje prihvaćeno i da li je pomoglo u dokazivanju tvrdnji Tužilaštva.

TUŽILAC GRUM: Da, časni Sude. To je prihvatljivo.

SUDIJA HANT: Uredu. Predlažem da obavestite Odeljenje za žrtve i svedoke (Victims and Witnesses Section) da ćete možda morati da pozovete dodatne svedoke, kako bi se njima nabavile vize i slično. I onda, ukoliko vaših pet najboljih svedoka koji će da svedoče samo o napadima na civilno stanovništvo ne budu baš najbolje svedočili i ako budete smatrali da je to neophodno, dozvolićemo vam da ispitajte još nekoliko svedoka. Ali ceo taj proces traje i traje i šta god Pretresno veće kaže Tužilaštvu kako bi usmerilo njegov rad, to nikada, čini se, ne dopre do njih. Ne kritikujem rad Tužilaštva. Znam da postoje problemi jer je tim ljudima obećano da će moći da dođu u Hag i ispričaju svoju priču, ali u današnje vreme i u situaciji u kojoj se ovaj Tribunal sada nalazi, vi ne možete da dozvolite da ovo postane nekakva komisija za pomirenje i istinu. Mi ovde moramo da vodimo krivična suđenja i ne možemo da dozvolimo da neograničen

broj svedoka ovde dolazi da svedoči zato što im je, na neki način, obećano da će imati priliku da ispričaju svoju priču. Dakle, predlažem vam da izaberete pet najboljih svedoka koji će da svedoče samo o napadima na civilno stanovništvo, a zatim, nakon što ste ih pozvali, možemo da razgovaramo o tome da li smatrate da vam je potrebno još svedoka.

TUŽILAC GRUM: Slažem se, časni Sude.

SUDIJA HANT: Hvala vam. Gospodine Domazet, vaš pretpretresni podnesak posebno opisuje napade Muslimana na srpsko civilno stanovništvo. Možete li da mi objasnite zašto je to relevantno?

ADVOKAT DOMAZET: Vaša Visosti, smatrao sam da je potrebno da situaciju, pogotovo onu u Višegradu, opišem od samog početka, a to je kraj 1990. godine, jer je u podnesku tužioca označen sam period od dolaska Užičkog korpusa u Višegrad, u aprilu 1992. godine pa nadalje. Smatrao sam da period koji je tome prethodio, bude, na neki način, objašnjen. Jer je ...

SUDIJA HANT: Na koji nači je to objašnjeno? U tome je poenta. Kakva je relevantnost toga? Da li to, na neki način, opravdava napade Srba na Muslimane?

ADVOKAT DOMAZET: Ne, to ne želim da tvrdim, niti da bilo koju stranu u ovom sukobu opravdavam, jer ja smatram da je to bio oružani sukob obeju strana. Ali, ako bi se pogledali samo navodi tužioca, proizašlo bi da je zaista, bez ikakvog razloga, došlo do prvih sukoba, podizanja barikada, uzajamno i od strane muslimana i od strane Srba u Višegradu. Iz dokaza koje sam ja pribavio, proizilazi ono što sam naveo u podnesku i za šta ću se truditi da pružim uglavnom pisane dokaze. Ne mislim, o tome će biti reči kada dođe do predloga Odbrane za dokaze, ali ovde se radi o pisanim dokazima i, eventualno, o jednom svedoku koji je u ime jednog komiteta ispitivao Višegrad i okolinu i koji je prikupljao ove podatke i koji će se možda, ukoliko to prihvatite, pojaviti kao svedok Odbrane. Ne mislim da se tim pitanjem bavim mnogo više i možda sam mu dao veći značaj u podnesku nego što je to bilo potrebno, to prihvatam.

SUDIJA HANT: Gospodine Domazet, još uvek mi nije jasno koja je relevantnost toga. Vi tu imate dvadesetak incidenata. Pretpostavimo da su se svi oni zaista desili, da su Muslimani doista napadali srpsko civilno stanovništvo. Činjenica da postoji oružani sukob je pomalo nebitna za ovu pitanje, jer je to bio sukob dve strane koje nisu civili. Ove optužbe za napade na civilno stanovništvo se temelje na činjenici da su tu u pitanju bili civili koji, stoga, nisu borci u oružanom sukobu i optužba se temelji na tvrdnji da je došlo do napada na muslimansko civilno stanovništvo. To se verovatno i dogodilo. Mi smo ovde imali predmete koji se odnose na sve tri etničke grupe, tako da je verovatno bilo mesta gde su Muslimani napadali srpsko stanovništvo, ali mi se čini da to nije relevantno ni za jedno pitanje koje moramo utvrditi u ovom predmetu. Nas mnogo ne brine postavljanje barikada i neke njihove negativne posledice. Ono šta nas zanima u

ovom predmetu je da je, pretpostavljam, došlo do fizičkih napada na muslimansko stanovništvo, oduzimanja njihovih kuća i njihovog uklanjanja iz određenih područja. Od toga se obično sastoji napad na civilno stanovništvo. Kao što sam već rekao, ovde nemam te izjave, o tome upošte nema nikakvih detalja u optužnici, ali ako je to priroda argumentacije Tužilaštva, kako da ne poverujemo da se to dogodilo zato što su neki drugi Muslimani napadali neke druge Srbe koji su bili civili? Ovo nije slučaj odmazde, a čak i da to jeste, to vama neće pomoći. Zapravo, to će ustanoviti motive koji će, mislim, biti štetni za vašeg branjenika. Mi možemo raspravljati o odmazdama. U pravu je postojalo neslaganje oko toga da li je to dopustivo, čak i u slučajevima kada je bilo dopustivo, no to, u svakom slučaju, ne odgovara činjenicama u ovom predmetu. Dakle, mi nismo ovde kako bismo utvrdili ko je kriv za započinjanje ovih sukoba, kao što ste već i sami rado prihvatili i činjenica da su Muslimani napadali Srbe pre ovih događaja, mi ni na koji način ne deluje relevantno za utvrđivanje da li su Srbi napadali muslimanske civile. Predlažem vam da mi, pre početka suđenja, u pisanoj formi dostavite preciznu izjavu ne samo o tome šta vi smatrate da je pošteno ili šta verujete da se dogodilo, već pravno obrazloženje o tome na koje pitanje se u ovom predmetu to tačno odnosi. Ja shvatam da Tužilaštvo ponekada daje, kako to oni nazivaju, pozadinske dokaze koji su, na sličan način, irelevantni i ako na to budete imali prigovore, ja ću da ih razmotrim. Ali, koliko ja vidim, ovo ni naizgled nije relevantno za ovaj predmet. Zato je najbolje da mi, pre nego što počne suđenje, date taj podnesak, pa se možemo nakratko sastati nedelju dana pre početka suđenja kako bih video šta ste uspeali da iznesete u podnesku. Ali, moram da vas upozorim da mi ovo, na prvi pogled, ne izleda osobito relevantno. Predlažem da proučite presudu u *Predmetu Kupreškić* koju je donelo Pretresno veće i u kojoj se ovim pitanjem detaljno bave u paragrafima od 510 do 536, otprilike. Gospodine Grum, zašto imamo sve ove optužbe po zajedničkom članu 3?

TUŽILAC GRUM: Ukoliko Pretresno veće ne bi odlučilo da su te optužbe iz člana 3 uključene u član 5, Pretresno veće bi moglo da optuženog proglasi krivim za optužbe iz člana 3, a ne i za one iz člana 5.

SUDIJA HANT: Ne vidim kako bi do toga moglo da dođe? Ovaj vaš podnesak me veoma iznenađuje. Vi ćete možda želeti da ga razmotrite. Ukoliko smatrate da biste vi, bez ovog spajanja članova, u ovom predmetu bili oštećeni, rado ću da vas saslušam, ali vas molim da razmotrite da li je to zaista neophodno u ovakvom predmetu. Nadam se da se gospodin Vasiljević neće naljutiti, ali kada imate predmet sa ovako "sitnom ribom", onda u ovoj fazi postojanja Tribunala, nije potrebno da se ovaj predmet koristi kako bi se dokazali neki drugi predmeti. Kako sam razumeo Višeg pravnog referenta, postoji problem sa dogovorenim činjenicama. Da li je došlo do napretka po tom pitanju, gospodine Grum?

TUŽILAC GRUM: Da, časni Sude. Zamolio sam gospodina Domazeta da me ispravi ako nisam u pravu. On je uzeo predložene činjenice koje su prevedene na jezik optuženog. Optuženi ih je par dana proučavao, par stvari je prepravio i izbrisao neke od predloženih činjenica. Mi smo taj dokument dobili jutros, a ja

sam, par minuta pre početka ove konferencije, primio primerak grubog prevoda onoga šta je sada optuženi prihvatio od činjenica. Rado ću Sudu da dam jedan primerak.

SUDIJA HANT: Bolje bi bilo da, pre nego što dobijemo nacрте, najpre dođete do preciznog dogovora. Neka ostane kako je do sada dogovoreno.

TUŽILAC GRUM: O tome smo postigli dogovor, samo se čeka službeni prevod sa jezika optuženog na engleski jezik.

SUDIJA HANT: Onda je najbolje da predate službeni prevod kada ga budete dobili i sve će da bude uredu.

TUŽILAC GRUM: Uredu.

SUDIJA HANT: Još nešto, kad već stojite ... Da li je obelodanjivanje sada završeno?

TUŽILAC GRUM: Da, časni Sude. Sa izuzetkom nekoliko stranica beležaka sa naših skorašnjih razgovora sa svedocima. One su otkucane. Gospodin Domazet će ih dobiti tokom današnjeg dana i biće date na prevođenje.

SUDIJA HANT: Možda će Kancelarija tužioca da misli da sam ja opsednut nekim pitanjima, ali kako napreduje traženje oslobađajućeg materijala po Pravilu 68?

TUŽILAC GRUM: Časni Sude, smatram da je Tužilaštvo tokom pripreme suđenja pokazala da ... Mi smo gospodinu Domazetu predali veći broj dokumenata i izjava svedoka. Nemamo nikakav dodatni materijal po Pravilu 68 koji gospodin Domazet nije već primio, još pre par meseci.

SUDIJA HANT: Da, ali ono na šta sam ja mislio je: da li potraga za takvim dokumentima još uvek traje?

TUŽILAC GRUM: Ne, časni Sude. Potraga je završena.

SUDIJA HANT: Završena je?

TUŽILAC GRUM: Da.

SUDIJA HANT: Dakle, nemate još materijala koje treba ispitati?

TUŽILAC GRUM: Nemamo.

SUDIJA HANT: Što se tiče izjava po Pravilu 92bis, šta se sa njima dešava? Da li je izdat neki nalog za njih? Imate spisak svedoka koji će da svedoči po Pravilu 92bis, ali ja sam izdao nalog za samo jednog od njih.

TUŽILAC GRUM: Časni Sude, mi smo Sekretarijatu predali molbu da se imenuje službenik, Predsedavajući službenik (Presiding Officer), koji bi uzeo te izjave.

SUDIJA HANT: Razumem. U redu. Iz neformalnog pretretresnog podneska Tužilaštva proističu neka pitanja o kojim bih želeo da razgovaramo. U paragrafu 8, treća tačka, vi kažete: "Ova optužba se temelji na ukupnom zbiru krivičnih dela koje je počinio optuženi, gospodin Vasiljević, po osnovu diskriminacije bosanskih Muslimana koji su bili stanovnici Višegrada." Vi ga optužujete za samo dva krivična dela. Da li postoje još neka krivična dela koja se odnose na treću tačku?

TUŽILAC GRUM: Ne, časni Sude.

SUDIJA HANT: Dakle, možemo da pretpostavimo da se tu radi o ona dva odvojena incidenta: streljanje kraj reke i paljenje prve kuće.

TUŽILAC GRUM: To je tačno.

SUDIJA HANT: U vašem prvobitnom pretpretresnom podnesku, u delu koji se tiče pravnih pitanja, vi kažete da ćete dokazati da je optuženi počinio neka krivična dela, u vreme kada je, navodno, bio u bolnici. Da li je to još uvek nameravate da učinite?

TUŽILAC GRUM: Da, časni Sude.

SUDIJA HANT: Da li su ta dela identifikovana na bilo koji način? Ne nalaze se u pretpretresnom podnesku.

TUŽILAC GRUM: Ne, časni Sude, nismo ih identifikovali u pretpretresnom podnesku, osim što smo rekli da će svedoci da posvedoče da su videli gospodina Vasiljevića u određeno vreme i na određenom mestu i opisati šta je on tada radio. Neka od tih dela su krivične prirode.

SUDIJA HANT: Što se mene tiče, imate pravo da dokažete da je optuženi činio krivična dela koja se nas, u ovom predmetu, ne tiču i neće biti uzeta u obzir prilikom eventualnog izricanja presude, kako bi dokazali da optuženi tad nije bio u bolnici. Ali, da li se sve to nalazi u izjavama koje Odbrana dobila?

TUŽILAC GRUM: Da, časni Sude.

SUDIJA HANT: U redu, ukoliko ste ih blagovremeno obavestili. U poslednjem paragrafu ovog neformalnog primerka govorite o proceduri identifikacije u

sudnici. Skrenuo bih vam pažnju na ono šta je o tome rečeno u paragrafu 562 presude u *Predmetu Kunarac*. U tom predmetu, odlučili smo da to nema pozitivne dokazne vrednosti. Drugim rečima, ukoliko neko ne može da identifikuje optuženog u Sudu, to je od negativne dokazne vrednosti koja može biti važna, ne uvek, ali ponekad može. Ali, dok se identifikacija u sudnici dopušta jer se očekuje da je svedok kadar da to učini, moram naglasiti da, što se tiče Pretresnog veća u *Predmetu Kunarac*, to nije imalo pozitivne dokazne vrednosti. Možete da zamislite kako svedoci dolaze u sudnicu i tada ćemo verovatno da budemo u ovoj "kutiji za cipele" i da vide kako tamo sedi gospodin Vasiljević koji je sasvim očigledno optužen. Prema tome, kvalitet takvog dokaza, odnosno identifikacije je zaista ništavan. U redu. To je sve što sam imao da kažem. Da li bilo koja od strana želi da u ovoj fazi pokrene neko pitanje?

TUŽILAC GRUM: Ne, časni Sude.

SUDIJA HANT: Gospodine Domazet?

ADVOKAT DOMAZET: Ne, vaša Visosti. Osim, ako sam najbolje razumeo, nećemo sada raspravljati o predlogu Tužilaštva za saslušanje, odnosno čitanje šest iskaza svedoka po Pravilu 92bis, koje sam upravo dobio danas. Jer, ukoliko o tome raspravljamo, ja bih imao jedan prigovor u vezi sa prvim predloženim svedokom.

SUDIJA HANT: Vi shvatate da je, u ovoj fazi, Tužilaštvo samo tražilo imenovanje Predsedavajućeg službenika koji će uzeti izjavu. Vi biste imali pravo da zatražite da se taj svedok dovede radi unakrsnog ispitivanja, to je zaista samo način da se skрати proces dokazivanja. Ukoliko imate osnova za osporavanje nečega, onda niste oštećeni time što će svedok da da pisanu izjavu. Ukoliko nema stvarnog spora oko materijala, onda će izjava svedoka samo da se priloži Sudu. Pravilo 92bis je veoma jasno, vi imate pravo da zatražite da se svedok dovede radi unakrsnog ispitivanja. Da bi se to učinilo, vi samo morate da dokažete da imate valjanu osnovu za osporavanje ili kritikujete ili poričete neke od dokaza iz tog svedočenja. Ja još uvek nisam ni video šta taj svedok ima da kaže.

ADVOKAT DOMAZET: Da. Hvala, vaša Visosti.

SUDIJA HANT: Sa praktične tačke gledišta, Tribunal će za dve nedelje, naravno, da započne letnji godišnji odmor. Ja lično ću uzeti još jednu nedelju pre toga, tako da ću otići nakon kraja iduće nedelje. Vratću se do poslednje nedelje avgusta. Ukoliko u tom periodu želite da pokrenete neka pitanja, molim da vas dvojica, zajedno sa Višim pravnim službenikom, organizujete da se ona meni dostave tokom poslednje nedelje avgusta.

TUŽILAC GRUM: Da, časni Sude.

SUDIJA HANT: U redu. Unapred se radujem našem ponovnom susretu ovde. Kao što sam već rekao, očekujem da ćemo biti u ovoj istoj sudnici. Mislim da će početak suđenja da bude zakazan za 12. septembar, to je ponedjeljak. Suđenje će da bude održano preda mnom i još dvojicom *ad litem* sudija čija imena, na žalost, još uvek ne znam. Hvala što ste došli. Sud će sada da završi zasedanje.

Fond za humanitarno pravo

